

حکومت و حریم خصوصی افراد

مهندس امین میرزایی

ادب. آقابابائیان

مجلس شورای ملی

۱۳۹۹

سرشناسه : میرزایی، سید امین/۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور : حکومت و حریم خصوصی / مؤلفان: سید امین میرزایی،
اکبر آقابابیان، حامد درایتی
مشخصات نشر : تهران: فانوس دنیا، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۲۶۹ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س. م.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۸۶-۴
رده‌بندی دیویی : ۳۲۳/۴۴۸
شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۵۷۳۵۶

www.fanoosony.com
Fanoos.Org@yahoo.com

حکومت و حریم خصوصی

نویسندگان: سید امین میرزایی، اکبر آقابابیان، حامد درایتی

انتشارات: فانوس دنیا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۸۶-۴

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۵۵۰.۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱	تدمه
۵	بخش اول:
۵	بسی حقوقی ورود در حریم خصوصی افراد
۵	عمل این حریم و دخالت در حریم خصوصی
۷	ضرورت تشکیل حکومت، انواع و اهداف آن
۷۵	فصل دوم: موضوعیت دخالت حکومت در حریم خصوصی
۹۹	ت: مجازات
۱۰۲	ث: معاهده
۱۰۴	اصل امر به معروف و نهی از منکر
۱۳۱	بخش دوم: حقوقی مصادیق حریم خصوصی و ورود حاکمیت نسبت به کنترل آن
۱۳۱	فصل اول: ماهواره و حریم خصوصی
۱۸۷	فصل دوم: بررسی حجاب در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران
۲۵۵	بخش سوم: ارزیابی مطالب
۲۶۳	فهرست منابع و مآخذ
۲۶۳	الف: کتب فارسی
۲۶۳	ب: کتب عربی
۲۶۳	د: مقالات
۲۶۹	ج: کتب لاتین
۲۶۹	ذ: تارنماها

مقدمه

حریم خصوصی که از مفاهیم مهم در حقوق مدرن می‌باشد، می‌توان آن را یکی از بنیادی‌ترین و اساسی‌ترین حقوق اخلاقی تلقی کرد که با شخصیت انسان ارتباط تنگاتنگی دارد. نقض این حریم، باعث ناامنی روانی و اجتماعی از آن‌ها از هر قشر و رده‌ای می‌شود و می‌تواند پیامدهای جبران‌ناپذیری به همراه داشته باشد. حمایت از این حریم، از ضرورت‌های جدید حقوقی می‌باشد که با توسعه فناوری‌های ارتباطی اهمیت بیشتری یافته است، تا جایی که اسناد بین‌المللی هم متوجه این موضوع شده‌اند و موادی را بر این مهم اختصاص داده‌اند. لذا به نظر می‌رسد که علی‌رغم اهمیت این حق، به‌عنوان یک اصل تضمین‌شده در قوانین بسیاری از کشورها، هنوز در قوانین ایران جایگاه اصلی خوب را پیدا نکرده است؛ چرا که به‌صورت مشخص و صریح حمایت نشده است. به‌طور ضمنی و در بطن سایر قواعد حقوقی ایران، هرچند به‌صورت ناقص مورد حمایت قرار گرفته‌اند، و تنها منبعی که به‌طور صریح بر حمایت از حریم خصوصی در نظام حقوقی ایران تأکید دارد، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی است که سوابق ایران به آن ملحق شده است. در چنین وضعی، علاوه بر آنکه تدوین قانون حمایت از حریم خصوصی برای رفع خلاء قانونی در این‌باره ضرورت دارد. همچنین، آگاهی‌دادن و اطلاع‌رسانی درباره مفاهیم و مصادیق آن و تجربیات سایر کشورها در زمینه حمایت از حق حریم خصوصی، مطالعه تطبیقی قلمرو

دخالت دولت‌ها نسبت به حریم خصوصی افراد، سیاست کشورها در قبال ماهواره و اینترنت نیز می‌تواند تأثیر مهمی در مشخص شدن جایگاه این حق در روابط فردی و اجتماعی داشته باشد.

نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران توجه ویژه‌ای به حقوق و آزادی‌های فردی افراد قائل شده و برای صیانت از احکام و مقررات خود، افزون بر ضمانت اجرای کیفری که در تمامی نظام‌های حقوقی متداول است، از ثواب و عقاب، نیز به‌عنوان ضمانت اجرای اخلاقی (مذهبی) بهره می‌برد. موارد متعددی برای ضمانت اجرای حقوقی - کیفری توسط مقنن در نظر گرفته شده است که از جمله آن اینک؛ هر کس در منزل یا مسکن دیگری به عنف یا تهدید وارد شود، به مجازات شش ماه تا سه سال حبس محکوم خواهد شد. (م ۶۹۲ ق.م.ا. و اگر یکی از مقامات دولتی و قضایی بدون ترتیب قانونی به منزل کسی وارد شود، به حبس از یک ماه تا یک سال محکوم خواهد شد (م ۵۸۰ ق.م.ا.)).

حق افراد بر حریم خصوصی خویش در نظام جمهوری اسلامی ایران مطلق نیست و بنا بر مستندات فقهی (۱- کتاب: آیات شریفه ۶ سوره مبارکه حجرات، آیه ۱۴۸ سوره نساء، ۲- سنت؛ روایات دال بر جواز تجسس، روایات دال بر جواز سوءظن و روایات دال بر جواز تجسس، ۲- اجماع؛ در تجسس جایز، سوءظن جایز، جعل عریف، جواز غیبت، قبح عقلی ضرورت انتخاب اهم و فدا نمودن مهم در قبال آن) و حقوقی مانند اصل ۱۰: «... اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند» و اصل ۲۲: «... مگر در مواردی که قانون تجویز کند»، اصل ۲۴: «... مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشند» قانون اساسی و مواد ۵۸۲، ۶۰۶ و ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی و مواد ۹۶، ۹۷ و

۱۰۶ قانون آیین دادرسی کیفری و... محدودیت‌هایی بر آن وجود دارد، که این محدودیت‌ها نه تنها در ایران بلکه در دیگر نظام‌های حقوقی بزرگ جهان مثل آمریکا، فرانسه و اسناد بین‌المللی نیز به چشم می‌خورد. در ماده ۸ کنوانسیون حقوق بشر اروپایی پس از تصریح بر رعایت حق خلوت افراد در بند ۱، در بند ۲ استثنائاتی وارد شده است که می‌گوید: «دخالت در حریم افراد در یک جامعه دموکراتیک تنها برای حفظ امنیت ملی، سلامت عمومی، پیشگیری از جرم و بی‌نظمی، حفاظت از بهداشت و اخلاق یا حقوق و آزادی‌های دیگران جایز است».

در نظام حقوقی ایران، همانطور که گفته شد، این آزادی تا جایی وجود دارد که منافی با شرع و مخالف نظم اجتماعی و مصالح عمومی جامعه نباشد. بدین رسید، بجواز دخالت بر حریم خصوصی افراد برای حکومت اسلامی محفوظ است.

ادله‌ای که نظارت، مداخله و ممنوعیت استفاده از ماهواره و اینترنت و همچنین ممنوعیت بدحجابی در نظام جمهوری اسلامی ایران را مشروع جلوه می‌دهد؛ نخست، جلوگیری از هر چه و مرجع در جامعه‌ای است که براساس دین مقدس اسلام پایه‌ریزی شده است و دیگری، امر به معروف و نهی از منکر می‌باشد. تعارض حقوق و فلسفه شکل حکومت نیز از دیگر ادله‌هاست که دخالت حکومت اسلامی نسبت به حریم خصوصی را ممکن می‌سازد. در این کتاب به طور مفصل در مورد آن بحث خواهد شد. در مورد مستندات حقوقی ممنوعیت ماهواره، در وهله اول، می‌توان به آخرین بند مقدمه قانون اساسی زیر عنوان «وسایل ارتباط جمعی» که بر عهده دولت گذاشته شده اشاره کرد. براساس این بند، «وسایل ارتباط جمعی (رادیو و تلویزیون) باید در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی در خدمت اشاعه

فرهنگ اسلامی قرار گیرد و در این زمینه از برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت بهره‌جوید و از اشاعه و ترویج خصلت‌های تخریبی و ضداسلامی جداً پرهیز کند». قانون ممنوعیت به کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره و نیز بند «ط» ماده ۱۰۴ قانون برنامه چهارم توسعه، از دیگر مستندات حقوقی در این باره است. همچنین، در باره نوع پوشش و حجاب می‌توان به ممنوعیت بدحجابی در فقه (که دلیل اصلی وجوب و ضرورت آن آیه ۳۱ سوره مبارکه نور می‌باشد) و حقوق که مهمترین آن در ماده ۶۳۸ قانون مجازات اسلامی و تبصره این ماده تبلور یافته است، اشاره کرد.

در عرصه بین‌الملل حق حریم خصوصی در کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای حقوق بشر پیش‌بینی شده است. میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و همچنین اعلامیه جهانی حقوق بشر از جمله اسنادی هستند که این حق را مورد شناسایی قرار داده‌اند. از این کنوانسیون‌ها همین را می‌آید که برای برخورداری از حریم خصوصی، ارائه دلیل و توجیه لازم نیست. در فقه هم این حق به صراحت مورد حمایت شارع قرار گرفته است که در این کتاب علاوه بر آیات قرآن، سنت، بر اجماع فقها درباره حریم خصوصی پرداخته خواهد شد.